Νέα συμπεράσματα

ΠΟΤΕ ΤΑ «ΑΝΘΡΩΠΟΕΙΔΗ» ΕΞΕΛΙΧΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΟ;

Βραδυτάτη ἡ ἐξέλιξις

ΠΑΡΙΣΙ. ('Ιδ. Ὑπ.). — Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα διὰ τὴν διαλεύκανσιν τοῦ μυστηρίου τῆς γενέσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους προχωρεῖ, ἔστω καὶ βραδέως, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἔπειτα ἀπὸ μίαν μακρὰν περίοδον στασιμότητος καὶ ἀδιεξόδου. Τὸ 1974 μία διεθνὴς ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἀνεκάλυπτε, εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τμῆμα τῆς Αἰθιοπίας 52 τεμάχια ἑνὸς ἀνθρωποειδοῦς σκελετοῦ, ἡλικίας ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Ὁ ἀρχαιότερος σκελετός, σχεδὸν πλήρης, ποὺ ἦταν γνωστὸς ἕως τότε δὲν εἶχε παρὰ ἡλικίαν 100 χιλιάδων ἐτῶν. Ἐπρόκειτο δὲ περὶ σκελετοῦ αὐστραλοπιθήκου, δηλαδὴ ἑνὸς σχεδὸν ἀνθρώπου, ποὺ ἐβάδιζεν ἤδη ἐπὶ τῶν δύο ποδῶν του καὶ ποὺ ὁ ὄγκος τοῦ ἐγκεφάλου του ἀνήρχετο εἰς τὸ ἓν τρίτον τοῦ ἰδικοῦ μας. Ἂς σημειωθῇ ὅτι ὁ σκελετὸς ἐκεῖνος ἀνῆκεν εἰς θῆλυ. Ἡ ἴδια ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἀνεκάλυψεν εἰς τὸ ἴδιον κοίτασμα καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1974 καὶ 1975 λείψανα ποὺ ἀνῆκαν ὄχι πλέον εἰς ἀνθρωποειδῆ ἀλλὰ εἰς ἀνθρώπινα ὄντα. Τὰ λείψανα αὐτὰ (γνάθοι ἢ τμήματα γνάθων, ἕνα κρανίον καὶ ὀστᾶ χειρῶν) ἀνήγοντο εἰς ἐποχὴν πρὸ 3 ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Βεβαίως ἔχουν ἀνακαλυφθῆ κυνόδοντες ποὺ ἀνῆκαν εἰς ἀνθρώπους ἀκόμη ἀρχαιοτέρους. Δύο τέτοιοι κυνόδοντες, ποὺ ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ Λετολὶλ τῆς Τανζανίας εἶχαν ἡλικίαν 3,5 ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Οἱ σχεδὸν ἄνθρωποι ἀνάγονται ἀκόμη εἰς ἀρχαιοτέραν ἐποχήν. Βεβαίως εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὰ πράγματα εἶναι θολὰ καὶ ἀσαφῆ. Ἀνευρέθη π.χ. μία γνάθος ἀνθρωποειδοῦς ἡλικίας 6 ἑκατομμυρίων ἐτῶν περίπου. Ἐλάχιστα, ὅμως καὶ ἀβέβαια εἶναι τὰ λείψανα τῆς περιόδου ἐκείνης. Καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου ἐκείνου καὶ πέρα, ἂν ὄχι καὶ ἐνωρίτερα, τὰ ἴχνη χάνονται. Ἐρωτηματικὰ καὶ εἰκασίαι ὑπάρχουν μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀκριβῆ χρόνον καὶ τὰς συνθήκας τῆς γενέσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ ἔστω καὶ μέσα εἰς τὸ πυκνὸν σκότος, ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα προχωρεῖ μὲ μικρὰ καὶ ἀραιὰ βήματα βεβαίως.

Σύμφωνα μὲ τὰ τελευταῖα πορίσματά της, ἐνδέχεται νὰ ὑπῆρξε πρὸ 12 ἑκατομμυρίων ἐτῶν ἢ καὶ πρὶν ἀκόμη, μία συνομοταξία ζώων ποὺ ἀποτελοῦσαν ἤδη τὸν πρόδρομον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀπὸ τὴν συνομοταξίαν αὐτὴν δὲν ἔχουν ἀνευρεθεῖ παρὰ ὀλίγαι γνάθοι, συνήθως ἀτελεῖς καθὼς καὶ μερικοὶ ὀδόντες. Ἀλλὰ εἰς τὸ σχῆμα τῶν λειψάνων αὐτῶν διακρίνεται ἤδη κάτι ποὺ ἀποτελεῖ, ἢ μᾶλλον ἐπρόκειτο νὰ ἀποτελέσῃ ἀργότερα ἀποκλειστικὸν χαρακτηριστικὸν τῶν ἀνθρωποειδῶν καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι τὰ ὄντα ἐκεῖνα (γνωστὰ ὡς ραμαπίθηκοι) ἔζησαν ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἀφρικήν, ἀλλὰ καὶ ἀλλοῦ. Ἀπολιθώματά των, ἀνευρέθησαν ἀρχικῶς εἰς τὴν Ἰνδίαν προσφάτως δὲ εἰς τὴν Τουρκίαν, Ἑλλάδα καὶ τὴν Οὐγγαρίαν. Αὐτοὶ οἱ προ—ἄνθρωποι τῆς τριτογενοῦς ἐποχῆς ἦσαν ἐγκατεστημένοι πιθανῶς, εἰς μεγάλον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

ΑΠΟ ΠΟΥ ΑΡΧΙΖΕΙ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Οἱ ἀνθρωπολόγοι κατατάσσουν εἰς τὴν συνομοταξίαν τοῦ «ἀνθρώπου», ὡρισμένα ἀπολιθώματα ἀναγόμενα εἰς τὴν πρὸ τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν ἐποχήν.

Ἀλλὰ ποῦ ἀρχίζει ὁ ἄνθρωπος; Τὸ ἐρώτημα ἀρχίζει νὰ χάνῃ τὸ νόημά του. Διότι ἀπάντησι εἶναι δύσκολα νὰ μὴ περιέχῃ ἕνα ποσοστὸ αὐθαιρεσίας. Εἶναι ζήτημα κριτηρίων δηλαδὴ βαθμοῦ διαπλάσεως καὶ διαμορφώσεως ὡρισμένων ἰδιοτήτων καὶ σχημάτων. Τὸ βέβαιο σημεῖο εἶναι ὅτι τὸ μακρότερο στάδιο εἰς τὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὑπῆρξε ἡ γένεσή του. Δὲν εἶναι πλέον δυνατὸ νὰ χαραχθῇ σαφὴς διαχωριστικὴ γραμμὴ κάθετος τομή, μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν προδρόμων του Διότι ἡ ἐξέλιξη ἀπὸ τοῦ προανθρωποειδοῦς εἰς τὸ ἀνθρωποειδὲς καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο εἰς τὸν ἄνθρωπο ἔγινε διὰ μακρᾶς καὶ βραδείας ἐξελίξεως καὶ μέσου δεκάδων χιλιάδων γενεῶν.

Πάντως τὸ σημεῖο διακρίσεως ἀπὸ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ γίνῃ λόγος περὶ ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἐργαλεῖο. Θεωρεῖται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐκείνου ποὺ πρῶτο ἐπιχείρησε νὰ δράσῃ διαμορφωτικὰ ἐπὶ τῆς ὕλης. Δυστυχῶς ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἐργαλείου εἶναι τόσο δύσκολο νὰ ἐντοπισθῇ χρονικῶς ὅσο καὶ ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἀνθρώπου Εἰς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Αἰθιοπίας, συγκεκριμένως δὲ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ὀμό, μία γαλλικὴ ἐπιστημονικὴ ἀποστολὴ ἀνεκάλυψε λίθους ποὺ εἶχαν ὑποστῆ μία ἀπαρχὴ «ἐπεξεργασίας». Σπασίματα καὶ τριβαὶ ποὺ ἐπέτρεπαν νὰ δημιουργηθῇ κάτι σὰν «κόψη». Ὅλα αὐτὰ ἀνάγονται εἰς ἐποχὴ πρὸ δύο ἕως τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Ἀλλ' ὡρισμένοι παλαιοντολόγοι δυσπιστοῦν ὡς πρὸς τὴν ἑρμηνεία τῶν εὑρημάτων αὐτῶν, δεδομένου ὅτι ἔχουν ἀνακαλυφθῆ λίθοι τῶν ὁποίων ἡ φυσικὴ ἐγκοπὴ φαίνεται νὰ εἶχε χρησιμοποιηθῆ πρὸ 14 ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Ἔτσι, τὰ πράγματα γίνονται πάλι θολὰ καὶ ἀμφίβολα...

Ἀλλ' οἱ σύγχρονοι φυσιοδίφαι ἀρχίζουν νὰ διακρίνουν κάπως καλύτερα μέσα εἰς τὸ νεφέλωμα. Παρατηροῦντες καὶ ἐξετάζοντες τὰ ἐδάφη τῶν ἐποχῶν ἐκείνων, ἀρχίζουν νὰ ἐπισημαίνουν «κατασκευάς»: ἕνα κύκλον ἀπὸ λίθους εἰς τὸ Ὀλντουβάϊ τῆς Τανζανίας, ἕνα εἶδος πρωτόλειον κτίσμα εἰς τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Κένυαν, σωροὺς ἐπεξεργασμένων λίθων καὶ ὀστῶν ζώων κλπ. Ὅλα αὐτὰ εἶναι δείγματα ὅτι ἀνθρώπινα ὄντα εἶχαν μείνει ἢ διέλθει ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπου ξεκοκκάλισαν ζῶα τὰ ὁποῖα ἐφόνευαν ἴσως οἱ ἴδιοι καὶ τὴν νύκτα κατέλυαν εἰς ὑποτυπώδη, βέβαια, ἀλλὰ κατασκευασμένα καταφύγια.

Ὡς πρὸς τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ τετράποδον εἰς τὸ δίποδον ἀνθρωποειδές, ἡ γενικώτερον δεκτὴ ἐκδοχὴ εἶναι ὅτι ὑπῆρξε συνάρτησις μεταβολῶν εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον. Μία αὔξουσα ξηρασία καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν θαμνοειδῶν φυτειῶν καὶ ἐκτάσεων εἰς βάρος τῶν δασῶν ἐδημιούργησε βαθμηδὸν συνθήκας ζωῆς ἀναγκαστικὰς μέσα εἰς ἕνα περιβάλλον περισσότερον ἀνοικτόν, περισσότερον ἐπικίνδυνον καὶ ὀλιγώτερον πλούσιον εἰς καταναλώσιμα φυτά. Αἱ συνθῆκαι αὐταὶ μετέβαλον τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ σώματος εἰς τὰ δύο πόδια, πρᾶγμα ποὺ ἐπιτρέπει μεγαλύτερον καὶ μακρότερον ὀπτικὸν πεδίον καὶ ταυτοχρόνως ἐλευθερώνει τὰ χέρια διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ὅπλων ἢ βλημάτων. Ἐντεῦθεν ἐπίσης ἡ ἀνάπτυξις τῆς θήρας καὶ ἴσως ἡ ἀνάγκη διὰ τὰ πλάσματα ἐκεῖνα νὰ ζοῦν καθ' ὁμάδας μὲ στενοὺς δεσμούς, μεταξύ των, διὰ νὰ ἐπικοινωνοῦν περισσότερον καὶ καλύτερα. Τὰ ἴχνη τοιαύτης μεταβολῆς εἰς τὸ φυσικὸν περιβάλλον, μὲ ἀναλόγους προσαρμοστικὰς μεταβολὰς εἰς τὴν ἐντοπίαν πανίδα, ἐπεσημάνθησαν εἰς τὸ Ὀμό τῆς νοτιοδυτικῆς Αἰθιοπίας.

ΑΝΕΞΗΓΗΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Βεβαίως, ἡ ἐξήγησις δὲν εἶναι πλήρης. Ἡ ἀνωτέρω ἐκδοχή, σωστὴ ἴσως αὐτὴ καθ' ἑαυτή, καὶ κυρίως ὡς πρὸς τὴν προσαρμογὴν τῆς πανίδος εἰς τὴν χλωρίδα καὶ τὴν ὅλην ἐξέλιξιν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀφήνει δυσεξήγητον τὴν ἀθρόαν ἐμφάνισιν ἀνθρωποειδῶν ποὺ διαπιστώνεται, ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὴν πρὸ δύο ἑκατομμυρίων ἐτῶν ἐποχήν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπῆρχαν τρεῖς καὶ πολυπληθεῖς συνομοταξίαι ἀνθρωποειδῶν, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον ἡ μία ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπισημαίνεται ἐπίσης ὅτι, πρὸ 12 ἑκατομμυρίων ἐτῶν ζοῦσε ἕνα ὄν, παραλλήλως πρὸς τοὺς ραμαπιθήκους, ποὺ ἐφαίνετο νὰ εὑρίσκετο καὶ αὐτὸ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀνορθώσεως εἰς τὰ δύο πόδια. Πάντως, οἱ μακροὶ βραχίονές του, εἶναι δεῖγμα ὅτι ζοῦσε κυρίως ἐπὶ τῶν δένδρων

Ἀλλὰ ἡ τάσις πρὸς τὴν κάθετον στάσιν φαίνεται ὅτι εἶναι ἕνας μόνιμος πειρασμὸς διὰ πολλὰς συνομοταξίας πρωτογόνων ζώων καὶ ὄχι μόνον διὰ τοὺς προδρόμους τοῦ ἀνθρώπου. Ἠμπορεῖ μόνον ὁ ἄνθρωπος νὰ σταθῇ ὄρθιος, ἀλλὰ πολλαὶ ἄλλαι συνομοταξίαι ζώων τὸ ἐπεχείρησαν, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸ κατώρθωσαν.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προβλημάτων ποὺ μένουν ἀκόμη ἄλυτα καὶ σκοτεινά, ἐκεῖνο ποὺ φαίνεται περισσότερον σκοτεινὸν ἀπὸ ὅλα εἶναι τὸ μυστήριον τῆς γλώσσης καὶ τῆς ὁμιλίας. Πότε ἐνεφανίσθη ὁ ἔναρθρος λόγος; Καὶ ποῖον ρόλον διεδραμάτισε; Οἱ σκελετοὶ καὶ τὰ ἄλλα λείψανα καὶ ἀπολιθώματα δὲν ἠμποροῦν βέβαια, νὰ μᾶς φωτίσουν ἐν προκειμένῳ. Ἄλλωστε οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς καὶ ἁρμοδίους ἐπιστήμονας δὲν πιστεύουν ὅτι ἡ ὁμιλία μπορεῖ νὰ ἀνάγεται, ὅπως τὸ ἐργαλεῖον, εἰς ἐποχὴν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν.

Πάντως ἡ πεῖρα τῶν συγκλονιστικῶν ἀνακαλύψεων τῆς ἐπιστήμης θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπαγορεύῃ κάποιαν ἐπιφύλαξιν. Πολλὰ πράγματα ἀπεδείχθησαν πολὺ ἀρχαιότερα τοῦ ὅσον ἐνομίζετο. Ἐπίσης ὅλαι αἱ ἰδιότητες τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐνεφανίσθησαν ἀποτόμως καὶ διὰ μιᾶς ἀλλ' ἐξελικτικῶς καὶ βαθμιαίως, σχεδὸν ἀνεπαισθήτως. Μάλιστα ὁ Ἄγγλος ἐπιστήμων Ράλφ Χολλογουαίη, εἰδικὸς εἰς τὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς ἐξελίξεώς του πιθανολογεῖ τὴν ὕπαρξιν κάποιας πρωτόγονης μορφῆς ὁμιλίας κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμφανίσεως τῶν πρώτων ἐργαλείων. Κατὰ τὴν ἄποψίν του, ἡ διανοητικὴ λειτουργία ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν κατασκευὴν ἐργαλείων πρὸς ὡρισμένον σκοπὸν εἶναι ὁμοία πρὸς ἐκείνην ποὺ ἀπαιτεῖται διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τῶν συμβατικῶν συμβόλων τὰ ὁποῖα συνθέτουν τὴν γλῶσσαν. Συνεπῶς δὲν ἀποκλείεται ἡ ὁμιλία νὰ εἶναι μαζὶ μὲ τὸ ἐργαλεῖο, τὸ «ὁρόσημο» ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος.

ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ

Κινδυνεύουν οἱ ἐλέφαντες νὰ ἐξαφανισθοῦν

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. Ἡ κατάστασις τῶν πληθυσμῶν τῶν ἐλεφάντων εἰς τὴν Ἀφρικήν, οἵτινες φθάνουν μὲ ταχὺν ρυθμὸν εἰς σημεῖον ὥστε, νὰ ἀπειλοῦνται μὲ πραγματικὴν ἐξόντωσιν μελετᾶται εἰς τὰ πλαίσια ἑνὸς τριετοῦς προγράμματος ἐρεύνης, ἥτις διεξάγεται εἰς ὁλόκληρον τὴν Ἀφρικανικὴν ἤπειρον. Αἱ ἔρευναι διεξάγονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν δρ. Ἰὰν Ντάγκλας - Χάμιλτον καὶ δρ. Χάρβεϋ Κρόφτε, βιολόγων μὲ εὐρεῖαν πεῖραν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν. Παρομοία ἔρευνα διεξάγεται, εἰς τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τῶν δρ. Τζ. Ντάνιελ καὶ δρ. Ρ. Ὀλίβιε.

Ἀπειλούμενοι ὑπὸ τῶν κυνηγῶν ἐλεφάντων οἵτινες ἐκμεταλλεύονται τὸ ἐλεφαντοστοῦν καὶ ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ἀνθρωπίνων κατοικιῶν εἰς τὴν ζούγκλαν, οἱ Ἀφρικανοὶ ἐλέφαντες ἔχουν καταστῆ ἓν ἐκ τῶν πλέον ἀπειλουμένων ἀγριμίων.

Αἱ πρῶται ἐκθέσεις τοῦ προγράμματος τὸ ὁποῖον χρηματοδοτεῖται ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Ταμείου ὑπὲρ τῶν Ἀγριμίων καὶ τῆς Διεθνοῦς Ἑνώσεως διὰ τὴν Συντήρησιν τῆς Φύσεως, ἀποκαλύπτουν δραστικὴν μείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐλεφάντων εἰς ὡρισμένα σημεῖα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ἀλλὰ καὶ ὅτι εἰς τὸν μεγαλύτερον βασικὸν χῶρον τῆς ἠπείρου ζοῦν περὶ τὰς 80.000 ἐλέφαντες, χωρὶς νὰ διατρέχουν κανένα κίνδυνον, μάλιστα δὲ εἶναι δυνατὸν νὰ αὐξηθοῦν. Ὁ μεγάλος αὐτὸς πληθυσμὸς ὅστις ἠμπορεῖ νὰ εἶναι ὁ μεγαλύτερος τοῦ κόσμου, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶχε μετρηθῆ.

Ἡ μελέτη ἔχει ἐπιφέρει μέχρι τοῦδε δύο κύρια πορίσματα: 1) Λόγῳ τοῦ μεγέθους των καὶ τῶν ἀναγκῶν διατροφῆς των, οἱ Ἀφρικανοὶ ἐλέφαντες εἶναι ἰδιαζόντως εὐαίσθητοι εἰς τὴν ἀνθρωπίνην πίεσιν, φεύγουν δὲ ἀπὸ τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ ἀνθρώπινοι κατοικίαι ἐπεκτείνονται, ἐνίοτε, ὅμως, καὶ ὅταν παραμένουν, φονεύονται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, διότι καταπατοῦν τοὺς ἀγρούς. Περαιτέρω πίεσις ἐσημειώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκ τῆς μεγάλης ἀνόδου τῆς τιμῆς τοῦ ἐλεφαντοστοῦ, ἥτις ἔχει ἐνθαρρύνει τὴν παράνομον θήραν τῶν ἐλεφάντων.

Μία ἐκ τῶν πλέον ἀσυνήθων μεθόδων συντηρήσεως τῶν ἐλεφάντων, ἥτις μελετᾶται, εἰς τὰ πλαίσια τοῦ προγράμματος, εἶναι ἡ θέσπισις ἑνὸς «καρτέλ» τῶν χωρῶν—παραγωγῶν ἐλεφαντοστοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ρυθμίσῃ τὴν ἐμπορίαν τοῦ εἴδους. Τὸ καρτὲλ τοῦτο θὰ φροντίζῃ ὅπως διατηρηθῇ ἡ ἀνανεωσιμότης τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλεφαντοστοῦ περιορίζουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν φονευομένων ἐτησίως ἐλεφάντων.

ΠΑΡΑΝΟΜΟΙ ΕΞΑΓΩΓΑΙ

Μία ἐκ τῶν θεαματικωτέρων μειώσεων τοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἐλεφάντων διεπιστώθη εἰς τὴν Οὐγκάντα. Εἰς τὸν ἐθνικὸν δρυμὸ Καμπαλέγκα, ἐπίσημοι, μετρήσεις ἀναφέρουν ὅτι, τῷ 1973 ἔζων ἐκεῖ πλέον τῶν 14.000 ἐλεφάντων. Ἡ διεξαχθεῖσα ἐφέτος μέτρησίς των ἔδειξεν ὅτι, σήμερον ζοῦν εἰς τὸν δρυμὸν μόνον 2.000 ἐλέφαντες. Ἐξ ἄλλου, εἰς τὸν ἐθνικὸν δρυμὸν Ρουβενζόρι τῆς Οὐγκάντας τὸ 1973 ἐλέγετο ὅτι ὑπῆρχον 2.700 ἐλέφαντες ἐφέτος, δέ, ἐμετρήθησαν μόλις 1.200.

Μία μέτρησις νεκρῶν ἐλεφάντων, κειμένων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔδειξεν ὅτι ὁ κυριώτερος λόγος τῆς μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ των εἶναι μᾶλλον οἱ θάνατοι, παρὰ ἡ φυγὴ τῶν ἐλεφάντων. Ἡ σύγκρισις τῶν ἀριθμῶν ἐξαγωγῆς ἐλεφαντοστοῦ ἐκ τῆς Οὐγκάντας καὶ τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ εἴδους εἰς τὸ Χὸνγκ — Κόνγκ, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν ἀγορὰν ἐλεφαντοστοῦ ἔδειξεν ὅτι ἐκ τῆς Οὐγκάντας, διεξάγονται ἐξαγωγαὶ ἐλεφαντοστοῦ εἰς μεγαλυτέρους τοῦ νομίμου ἀριθμούς.

Δεδομένου ὅτι τὸ πλεῖστον τοῦ ἐλεφαντοστοῦ τῆς Ἀφρικῆς ἐξάγεται λαθραίως, οἱ ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὶ τῶν ἐξαγομένων ποσοτήτων εἶναι ἀδύνατοι. Ἐν τούτοις, οἱ ἀριθμοὶ τοῦ εἰσαγομένου ἐλεφαντοστοῦ εἰς τὸ Χὸνγκ —Κὸνγκ μόνον, δεικνύουν ὅτι τὸ 1975 εἰσήχθησαν εἰς τὴν Βρεταννικὴν αὐτὴν ἀποικίαν περὶ τοὺς 500 τόννους ἐλαφαντοστοῦ.

ΕΞΟΧΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ
«ΕΛΑΦΙ»
ΠΑΤΡΩΝ—ΚΛΑΟΥΣ
(Πλησίον Γενικοῦ Νοσοκομείου)
Κάθε βράδυ σᾶς παρουσιάζουμε σὲ παλιὲς καὶ νέες ἐπιτυχίες τὸ ὑπέροχο
ΤΡΙΟ ΤΑΚΗ ΜΑΡΟΥΔΑ
Τὸ σπεσιαλιτέ μας:
ΨΗΤΑ ΤΗΣ ΩΡΑΣ — ΚΑΤΣΙΚΙ ΛΑΔΟΡΙΓΑΝΙ
Σᾶς περιμένουμε γιὰ ἀξέχαστες βραδυὲς
Περιβάλλον ἄκρως οἰκογενειακὸν
Ἡ αἴθουσα διατίθεται γιὰ χορούς καὶ συνεστιάσεις
ΤΗΛΕΦ. 522-910
Μετὰ τιμῆς
ΒΑΣ. ΣΑΡΑΝΤΗΣ

TWA 30 ΧΡΟΝΙΑ
TWA ΠΡΩΤΗ ΣΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ
TWA ΑΘΗΝΑ-ΚΑΙ 35 ΠΟΛΕΙΣ ΤΩΝ ΗΠΑ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΝ ΣΑΣ
ΑΠΟΤΑΘΗΤΕ ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΠΑΥΛΟΝ Ι. Σ ΕΦΑΝΑΤΟΝ
ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ 61 ΕΝΤΟΣ ΣΤΟΑΣ
ΤΗΛΕΦ: 272-698 & 274-571
ΚΑΙ ΕΙΣ ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Κλειδιὰ
κλειδωνιὲς
λουκέτα
Ἐὰν κλειδωθήκατε ἔξω, ἐὰν χάσατε τὸ κλειδί σας ἐὰν χάλασε ἡ κλειδαριὰ σας, τηλεφωνῆστε μας νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσωμεν στὰ τηλέφωνα: 275—006 κα 271—443

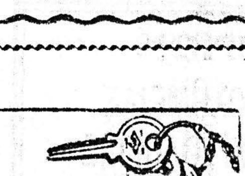

ΤΟ ΠΛΕΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΩΡΓΑΝΩΜΕΝΟ
ΚΛΕΙΘΡΟΠΟΙΕΙΟΝ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ
μὲ τὴν μεγαλυτέραν συλλογὴν κλειδιῶν. Κατασκευάζοντα κλειδιὰ μέσα σὲ ἕνα λεπτὸ μὲ εἰδικὰ ἠλεκτρονικὰ αὐτόματο μηχανήματα νεωτάτου τύπου ἀπολύτου ἀκριβείας.
Βαφαὶ — Στιλβώσεις ὑποδημάτων—τσαντῶν μὲ εὐρωπαϊκὰ βερνικοχρώματα τελείως ἀνεξίτηλα.
ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΛΑΧΟΥ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ — ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 13
(Κάτω μέρος πλατείας Ὄλγας) τηλ 275—006

ΚΑΝ-ΚΑΝ
Συνεχίζουμε κάθε βράδυ τὶς ἐπιτυχίες μας—μὲ τὴν πρώτη ὀρχήστρα τῶν Πατρῶν
ΤΑΚΗ ΜΠΕΖΑ·Ι·ΔΕ
Καὶ τοὺς τραγουδιστὲς
ΣΤΑΥΡΟ ΠΑΣΜΑΤΖΗ — ΠΕΤΡΟ ΠΟΜΩΝΗ
Τὶς τραγουδίστριες
ΤΟΝΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ — ΚΑΤΙΑΝΑ ΚΟΝΤΟΜΑΡΚΟΥ
ΒΙΛΛΥ ΚΑΜΑΡΙΩΤΟΥ
Καὶ ἕνα πλούσιο καλλιτεχνικὸ πρόγραμμα ἐξ Ἀθηνῶν
Ὅλοι γιὰ μιὰ ἀπολαυστικὴ βραδυά, στὸ
ΚΑΝ-ΚΑΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΞΕΝΟ ΤΥΠΟ

Ἡ λύση τοῦ Κυπριακοῦ δὲν εἶναι τόσο κοντινὴ

ΤΡΙΑ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ "ΒΗΜΑΤΑ„

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. Οἱ «Τάϊμς» τῆς Νέας Ὑόρκης, δημοσιεύουν τὴν ἀκόλουθη ἀνταπόκριση τοῦ κ. Στῆβεν Ρόμπερτς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μὲ τίτλο: «Ἡ λύση τοῦ Κυπριακοῦ δὲν εἶναι τόσο κοντινή». «Σὲ κατάθεσή του στὴν Ἐπιτροπὴ Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων τῆς Γερουσίας ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν κ. Σάϊρους Βὰνς εἶπε: «Τὶς προσεχεῖς ἑβδομάδες θὰ εἴμαστε ἀπασχολημένοι μὲ τὴν ἔρευνα γιὰ νέες ἰδέες, οἱ ὁποῖες θὰ μποροῦσαν νὰ ἐπιφέρουν οὐσιαστικὴ πρόοδο στὸ πρόβλημα τῆς Κύπρου».

Ὁ ἀντιπρόεδρος Μοντέηλ ἀναμένεται νὰ συζητήσει μερικὲς ἀπὸ τὶς ἰδέες αὐτὲς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ του στὴν Εὐρώπη τὴν ἑβδομάδα αὐτή.

Ὁ κ. Βὰνς συνέβαλε στὴ διατήρηση τῆς εἰρήνης στὴν Κύπρο τὸ 1967 καὶ γνωρίζει τὴν δολοφονικὴ μανία ποὺ ὑπάρχει στὸ μικρὸ αὐτὸ νησὶ τῆς Μεσογείου ὅπου διακυβεύονται μεγάλα συμφέροντα. Ἐφ' ὅσον τὸ Κυπριακὸ παραμένει ἄλυτο, ἡ Ἑλλὰς μένει ἔξω ἀπὸ τὴν στρατιωτικὴ πτέρυγα τοῦ ΝΑΤΟ καὶ ἡ ἄμυνα τῆς Δύσεως στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο, ἐπιμένουν οἱ ἁρμόδιοι, θὰ συνεχίσῃ νὰ ἐξασθενίζει. Ἐπιπλέον, τὸ Κογκρέσσο, θὰ αἰσθανθεῖ τὸν πειρασμὸ νὰ ἐφαρμόσει αὐστηροὺς περιορισμοὺς στὴν βοήθεια πρὸς τὴν Τουρκία: τέτοιου εἴδους περιορισμοὶ ἔχουν ἤδη βλάψει τὶς σχέσεις μεταξὺ τῆς Οὐάσιγκτων καὶ τῆς Ἄγκυρας.

Αἰῶνες ἀμοιβαίας καχυποψίας μεταξὺ τῶν Ἑλληνοκυπρίων καὶ τῶν Τουρκοκυπρίων ἔφθασαν στὸ σημεῖο τῆς ἐκρήξεως τὸ καλοκαίρι τοῦ 1974, ὅταν ἡ στρατιωτικὴ χούντα τῶν Ἀθηνῶν ἐκθρόνισε προσωρινὰ τὸν Πρόεδρο τῆς Κύπρου Ἀρχιεπίσκοπο Μακάριο. Τὸ 18%, ἡ μειονότητα τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ, οἱ Τουρκοκύπριοι καὶ οἱ ὑποστηρικτές τους στὴν μητέρα πατρίδα δυσανασχετοῦσαν γιὰ πολὺ κάτω ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ κυριαρχία καὶ ἐκμεταλλεύθηκαν τὴν εὐκαιρία ποὺ τοὺς δόθηκε. Τὰ τουρκικὰ στρατεύματα εἰσέβαλαν στὸ νησὶ καὶ κατέλαβαν τὸ 49% τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖο κρατοῦν ἀκόμη. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς εἰσβολῆς οἱ Τοῦρκοι ἔχουν ἀκολουθήσει μιὰ ἀμετάκλητη πολιτικὴ διαιρέσεως τοῦ νησιοῦ σὲ δυὸ χωριστὰ ἐθνικὰ κράτη, καὶ οἱ τελευταῖοι Ἑλληνοκύπριοι θὰ ἐκδιωχθοῦν σύντομα ἀπὸ τὴν τουρκικὴ ζώνη. Ἡ εὐρωπαϊκὴ ἐπιτροπὴ Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων ἔχει προφανῶς συντάξει ἀναφορὰ ποὺ καταδικάζει τοὺς Τούρκους γιὰ δολοφονίες, βιασμούς, ληστεία καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, εἰς βάρος τῶν Ἑλληνοκυπρίων ποὺ παρέμειναν στὴν περιοχὴ ὑπὸ τουρκικὴ κατοχή, μετὰ τὶς μάχες.

Πέντε κύκλοι συνομιλιῶν γιὰ τὴν ἐξεύρεση εἰρηνικῆς λύσεως δὲν εἶχαν καμμιὰ σχεδὸν πρόοδο, καὶ μιὰ βασικὴ αἰτία ὑπῆρξε ἡ τουρκικὴ ἀδιαλλαξία. Οἱ Τοῦρκοι βρίσκονται σὲ πλεονεκτικὴ θέση καί, σύμφωνα μὲ παρατηρητή, πιστεύουν ὅτι «τώρα εἶναι ἡ σειρὰ τῶν Ἑλλήνων νὰ ὑποφέρουν». Πιστεύουν ὅτι ἔχουν ἐπιτέλους λύσει τὸ Κυπριακὸ πρόβλημα πρὸς ὄφελός τους καί, ἁπλῶς, δὲν θέλουν νὰ προχωρήσουν σὲ διαπραγματεύσεις. Ἡ τουρκικὴ ἀδιαλλαξία ἔχει ἐπιδεινωθεῖ ἀπὸ πολιτικὰ προβλήματα. Ὁ Ραοὺφ Ντενκτάς, ἡγέτης τῶν Τουρκοκυπρίων, θέλει νὰ εἶναι πρόεδρος ἑνὸς ἀνεξάρτητου κράτους, καὶ ὄχι κυβερνήτης τουρκικῆς ἐπαρχίας. Ὁ Τοῦρκος πρωθυπουργὸς Σουλεϊμὰν Ντεμιρέλ, διατηρεῖται στὴν ἐξουσία μὲ τὶς ψήφους ἑνὸς κόμματος τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς, ποὺ συμμετέχει στὴν κυβέρνηση καὶ ἀντιτίθεται, σὲ κάθε συμβιβαστικὴ ἐνέργεια στὸ Κυπριακό. Μὲ τὶς τουρκικὲς ἐκλογὲς προγραμματισμένες νὰ γίνουν τὸν Ὀκτώβριο, ἀρνεῖται νὰ προβεῖ σὲ ριψοκίνδυνες ἐνέργειες ποὺ θὰ μποροῦσαν νὰ τὸν καταστήσουν εὐπρόσβλητο.

Ἡ ἑλληνικὴ πλευρὰ ἐπίσης εἶναι μερικὰ συνυπεύθυνη. Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ νησιοῦ τὸ 1960, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μακάριος ὄξυνε τὴν κρίση μὲ ἐπίδειξη μεροληπτικότητας ἐναντίον τῆς τουρκικῆς μειονότητας καὶ ἄρνηση νὰ καταστήσει τοὺς Τουρκοκυπρίους ἴσους πολίτες τοῦ Κυπριακοῦ κράτους. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι οἱ Τοῦρκοι φοβοῦνται, περιφρονοῦν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, καὶ ἀρνοῦνται νὰ πιστέψουν ὅτι πρόκειται νὰ διαπραγματευθεῖ στὰ σοβαρά. Ἡ [illegible] του προσθέτει βαρύτητα στὴν κατηγορία αὐτὴ μὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ «μακρόχρονου ἀγῶνα» γιὰ τὴν ἐπανάκτηση τῶν ἑλληνικῶν ἐδαφῶν καὶ ἰδιοκτησιῶν.

Ἡ κυβέρνηση τῶν Ἀθηνῶν ἐπιθυμεῖ τὴν διευθέτηση τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ πιέσει τὸν Ἀρχιεπίσκοπο πολύ, ἐνῶ εἶναι σὲ θέση νὰ ὑπογράψει μόνο μιὰ συμφωνία πολιτικὰ βιώσιμη. Ὁποιαδήποτε διευθέτηση θὰ ἀπαιτοῦσε μεγάλες παραχωρήσεις καὶ ἀπὸ τὶς δυὸ πλευρές, ἀλλὰ τέτοιου εἴδους παραχωρήσεις θὰ ἐθεωροῦνταν προδοτικὲς καὶ ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη. Τὸ νὰ μοιρασθεῖ τὸ νησὶ μεταξὺ τῶν δύο κοινοτήτων εἶναι ἐξίσου δύσκολο ὅπως τὸ νὰ μοιρασθεῖ ἕνα παιδὶ μεταξὺ τῶν γονιῶν του.

Τί μπορεῖ νὰ γίνει γιὰ νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο; Τὸ πρῶτο βῆμα πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλιση κάποιου βαθμοῦ κοινῆς ἐμπιστοσύνης. Ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Ἄγκυρα ἔχουν ἀρχίσει ἀπ' εὐθείας συνομιλίες γιὰ τὴν διαφορά τους στὸ Αἰγαῖο Πέλαγος, καὶ ἂν πραγματοποιήσουν πρόοδο, ἴσως νὰ εἶναι ἕτοιμες νὰ ἀσχοληθοῦν καὶ μὲ τὴν Κύπρο.

Τὸ δεύτερο βῆμα εἶναι νὰ διακηρύξουν ὅτι τὸ συμφέρον τοῦ καθενὸς θὰ ἐξυπηρετεῖτο καλύτερα μὲ τὴν ἐξεύρεση λύσεως, καὶ ὑπάρχει πληθώρα ἀποδείξεων γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὸ ἐπιχείρημα αὐτό. Ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ Ἄγκυρα ἔχουν ἀναλάβει ἕνα δαπανηρὸ ἀγῶνα πολεμικῶν ἐξοπλισμῶν καὶ ἡ Τουρκία πρέπει νὰ διατηρεῖ στρατεύματα στὴν Κύπρο, νὰ ὑποστηρίζει τὴν τουρκοκυπριακὴ οἰκονομία καὶ νὰ αἰσθάνεται τὴν ἀποδοκιμασία τῆς παγκόσμιας κοινῆς γνώμης. Οἱ Ἑλληνοκύπριοι καὶ οἱ Τουρκοκύπριοι, καθὼς καὶ ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Τουρκία, ἔχουν τὴν ἀνάγκη ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου στὸν οἰκονομικὸ τομέα.

Τὸ τρίτο βῆμα συνίσταται στὴν ἐφαρμογὴ πιέσεως, ἀλλὰ πρέπει νὰ γίνει μὲ μεγάλη λεπτότητα. Τὸ ἐμπάργκο τῶν ὅπλων ποὺ ἐπέβαλε τὸ ἀμερικανικὸ Κογκρέσσο στὴν Τουρκία ἦταν πολὺ σκληρὸ καὶ ἔγινε ἀντικείμενο μεγάλης διαφημίσεως μὲ ἀποτέλεσμα νὰ αὐξήσει τὴν τουρκικὴ ἀδιαλλαξία.

Ἡ Οὐάσιγκτων μαζὶ μὲ τοὺς Εὐρωπαίους συμμάχους της καὶ τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη μποροῦν νὰ παίξουν κάποιο ρόλο καὶ στὶς τρεῖς περιπτώσεις. Ὁ κ. Βάνς, ξεκινᾶ ἐμπνέοντας μεγάλη ἐμπιστοσύνη καὶ μὲ μόνο τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν εἶναι ὁ Χένρυ Κίσσινγκερ, γιὰ τὸν ὁποῖον στὴν Ἑλλάδα πιστεύεται ὅτι τάχθηκε μὲ τὸ μέρος τῶν Τούρκων κατὰ τὴν εἰσβολὴ στὴν Κύπρο, καὶ ἴσως νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ βοηθήσει σὰν τίμιος διαπραγματευτής.

Στὴν πραγματικότητα, ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερά του προβλήματα εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ ἐμπιστοσύνη ποὺ ἐμπνέει, ἐπειδὴ πολλοὶ Ἕλληνες φαίνεται νὰ πιστεύουν ὅτι ἡ κυβέρνηση Κάρτερ θὰ λύσει ὅλα τους τὰ προβλήματα.

Τὴν περασμένη ἑβδομάδα στὴν Λευκωσία, ἕνας Ἀμερικανὸς ἐπίσημος, προειδοποίησε ὅτι ἡ αὐταπάτη αὐτὴ τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι «ὑγιής» καὶ θὰ μποροῦσε νὰ ὁδηγήσει σὲ σοβαρὲς ἀπογοητεύσεις. Πάντως, ὁ κ. Βὰνς δὲν πρέπει νὰ παίξει ἁπλῶς τὸν ρόλο τοῦ μεσολαβητῆ. Θὰ πρέπει νὰ θέλει νὰ θίξει τὰ σημεῖα ποὺ καθιστοῦν τὶς δύο αὐτὲς χῶρες εὐπρόσβλητες—π.χ., ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἑλλάδος νὰ εἰσέλθει στὴν ΕΟΚ., ἢ ἡ ἀνάγκη τῆς Τουρκίας γιὰ κεφάλαια γιὰ ἐπενδύσεις. Ἡ μεγαλύτερη ὅμως εὐαισθησία τὶς ἡμέρες αὐτὲς σὲ πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου εἶναι γιὰ θέματα «ἀνεξαρτησίας».

Καὶ καμμιὰ χώρα δὲν θέλει πλέον νὰ τῆς ὑπαγορεύουν τί θὰ κάνει—πολὺ περισσότερο ὅταν οἱ ὁδηγίες προέρχονται ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτων. Καὶ ἡ λογικὴ δὲν φτάνει ὅταν προσπαθεῖ κανεὶς νὰ συγκρατήσει τὰ πάθη καὶ τὶς προλήψεις τῶν 900 χρόνων ἱστορίας ποὺ καθιστοῦν τὶς σχέσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων πολὺ περίπλοκες.

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ὁ «Κόντες» τοῦ Διον. Ρώμα

ΣΤΟΝ ΑΝΕΠΑΝΑΛΗΠΤΟ «ΠΕΡΙΠΛΟΥ»

Ὁ ἐξαίσιος «Περίπλους», (1570—1870), φανταστικὸ χρονικὸ σὲ τρεῖς τριλογίες» τοῦ Διονύση Ρώμα, ἕνα ἱστορικὸ λογοτέχνημα (μυθιστόρημα), ὅπως τὸ περιμέναμε ὅλοι, ξεπέρασε τὴν ἐπιτυχία κάθε προηγουμένου. Οἱ τόμοι βγαίνουν στὴν ἀράδα, ὁ ἕνας κοντὰ στὸν ἄλλο, μὲ ἀνεξάντλητο ἐνδιαφέρον, μὲ ἀνεξάντλητη ἀξία. Τώρα ἔχουμε — καὶ πανηγυρίζουμε — τὸν 6' τόμον τοῦ «Κόντε» ἕναν τόμο μὲ μιὰ φρεσκάδα καὶ ἐνδιαφέρον, λὲς κι' εἶναι ὁ α' τῆς σειρᾶς.

Ὁ Διονύσης Ρώμας ἀντιπροσωπεύεται σ' αὐτὸ τὸ πολύτομο λογοτέχνημα ὁλόκληρος, ἀξιοθαύμαστος. Γεμᾶτος σοφία, γεμᾶτος ἱστορικὴ ἐμπειρία ποὺ τὴ μετουσιώνει σὲ τέχνη. Πουθενὰ δὲ βρίσκει τὸ ἀδύνατο σημεῖο, τὴν ἐπανάληψη, τὸ ὀλιγώτερον ἐνδιαφέρον, τὴν κούραση. Ἀχόρταγος συνεχίζει τὴν ἀπόλαυση ποὺ σοῦ δίνει τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔργο, τὸ ἀνεπανάληπτο. Γιατὶ καὶ στὸ μέλλον ἀκόμα θὰ εἶναι δύσκολο νὰ περιμένεις αὐτὸ τὸ ποτάμι ποὺ ἀστράφτει ἀπὸ πλοῦτο, διαύγεια καὶ πληρότητα, ἕνα Ἑλληνικὸ βιβλίο 10 τόμων.

Γραμμένο στὴ Ζακυνθινὴ διάλεκτο, τὴν ἀποθανατίζει. Εἶναι μνημεῖο της. Ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Διονύση Ρώμα, δὲν περιορίζεται στὰ ὅρια τοῦ νησιοῦ του μόνο. Ἔχει ξανοιχτεῖ καὶ ἄλλοτε — στὴ Κρήτη — τώρα ἔφτασε ψηλά, στὸ Αἰγαῖο, τὴ Πόλη, τὴ Βλαχία. Καὶ παντοῦ ὁλοζώντανη ἀναπαράσταση πραγματική, ἀληθινή, ἐπακριβωμένη. Ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ μᾶς δίνει ἔχουν τὴ θέση τους.

Ἡ Ἑλληνικὴ Λογοτεχνία, δὲν ἔχει τὸ ὅμοιό της μὲ τὸν «Περίπλου» τοῦ κόντε Ρώμα. Νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ συνεχίζῃ καὶ νὰ δημιουργῇ, ὥσπου νὰ συμπληρώσῃ τὶς τρεῖς τριλογίες του. Εἶναι ἱκανός, εἶναι ἄξιος, μᾶς τὸ χρωστάει νὰ μὴ κρύψῃ τὸ τάλαντον ποὺ μόνο αὐτὸς ἔχει ἀποθησαυρίσει μέσα του.

Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

«ΑΧΑΪΑ»
ΤΑΞΙΔΙΑ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΙΣ
ΔΙΑΒΑΤΗΡΙΑ
ΠΑΤΡΕΩΣ 58, ΤΗΛ. 271-205 & 222-629
ΒΑΣ. ΚΑΡΑΜΠΕΡΟΣ & Σια

PISSANOS
ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΙ ● ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑΡΧΕΣ ● ΒΙΟΤΕΧΝΕΣ
- Γινετε Μελη της ΚΕΡΔΟΣ CLUB !!!
- Αναπτυξτε τον κυκλο των εργασιων σας
- Δωστε μια ΜΕΓΑΛΗ ΧΑΡΑ στους πελατες σας, μ' ενα ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΕΞΟΔΟ για σας

Σε μια εποχη που ολα αγοραζονται η ΚΕΡΔΟΣ CLUB χαριζει !!!
ΚΕΡΔΟΣ CLUB stamps
ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΩΡΩΝ
ΤΩΡΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΑΧΑΪΑΣ—ΗΛΕΙΑΣ — ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ
Β. ΤΟΞΑΒΙΔΗΣ & ΥΙΟΙ Α.Ε.
ΜΑΙΖΩΝΟΣ 80—ΠΑΤΡΑΙ ΤΗΛ. 274-734